

۲۲۸۹

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۸۳۱

سال تحصیلی ۹۹-۱۳۴۸

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع

آناتومی - تپوگرافی محوطه بطنی گوسفند

نگارش :

ایرج - امرایی

متولد - ۱۳۱۷ آباده

هیت داوران

XXXXXXXXXX

جناب آقای دکتر عطاء الله زند افشار استاد دانشکده دامپزشکی راهنما و رئیس هیت داوران

جناب آقای دکتر علی اصغر ایلخانی دانشیار " " داور

جناب آقای دکتر محمد حسینیون " " داور

۲۲۸۹

تقدیم به :

— پدر بزرگوارم که برای تحصیل از هیچگونه کمک مادی و

معنوی مضایقه ننموده و برای نیل به هدفهای

عالی همواره یار و مددگارم بوده است .

— پروان پناک مادرم .

— همسر عزیز و فدای کارم .

— برادران و خواهران گرامیم .

تقدیم به :

— استادان ارجمند .

— استاد ارجمند جناب آقای دکتر عطاء المزند افشار .

— دانشیار ارجمند آقای دکتر علی اصغر ایلخانی .

— دانشیار ارجمند آقای دکتر محمد حسینیون .

تقدیم به :

— دانشیار ارجمند جناب آقای دکتر حمزه شهراسبی

که در تدوین این پایان نامه با بنده همکاری و —

مساعدت فرموده اند .

فهرست مندرجات

XXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
XXXXXXXX	XXXXXX
۱	مقدمه
	فصل اول - خدو- حفره بطنی وکالبدشناسی توصیفی دستگاه
۴	گوارش محتوی درحفره بطنی گوسفند
	۱- حدود بطنی ^{حفره} : جدارهای حفره بطنی که شامل جدار
۴	قدامی - جدار خلفی - جدار فوقانی و جدار تحتانی - جانی میباشند
۵	۲- پوششهای سرزی
۸	۳- قسمت بطنی لوله گوارش و غد ^د ضمیمه آن
	الف - معده ها که بترتیب شامل :
۸-۱۴	شکبه - نگاری - هزارلا - شیردان میباشند .
	ب- روده باریک که شامل دوازدهه - ژوژنوم -
۱۴-۱۶	ایلهون میباشد
	ج - روده کلفت که شامل سکوم - قولون سیگموئید
۱۷-۱۹	وقولون ماریج راست روده و مقعد میباشد
	د - غد ^د ضمیمه که شامل کبد لوزالمعده -
۱۹-۲۷	طحال است

صفحه	عنوان
xxxxxx	xxxxx
	د- عروق و اعصاب : سرخرگها - سیاهرگها - اعصاب - سیستم
۲۸-۴۹	لنفای و عقده های مربوطه
	فصل دوم :
۵۰	دستگاه ادراری، تناسلی داخلی حفره بطنی
۵۰	۱- دستگاه ادراری
۵۱	الف- کلیتین
۵۱	ب - حالب ها
۵۲	ج - مثانه
۵۲	د - غدد فوق کلیوی
۵۳	۲- قسمتهای دستگاه تناسلی داخل حفره بطنی
۵۳	الف - مجرای مغبنی
	ب - طناب اسپرماتیک (کانال ده فران - عروق و اعصاب و سیستم
۵۴	لنفای)
	ج - غدد ضمیمه (کیسه های منی - پروستات - کوپر - مجرای
۵۵	جهنده و ابتدای راه مشترك (ادراری تناسلی)

صفحه	عنوان
+++++	+++++
	فصل سوم :
۵۷	توپوگرافی اعضاء حفره بطنی گوسفند
۵۷	۱- جد و د تصویر خفره بطنی با مقاطع طولی و عرضی
۶۱	بخش اول - مقاطع طولی
۶۲	۱- توپوگرافی در طرف چپ
۶۷	۲- توپوگرافی در طرف راست
۷۲	۳- توپوگرافی دو روی جد ارشکم
۷۸	بخش دوم - مقاطع عرضی
	فصل چهارم :
۸۲	نتیجه
۸۵	منابع

مقدمه

xxxxxxx

احتیاج بشر در تمام ادوار تاریخ و ماقبل تاریخ بحیوانات محرز و مسلم میباشد اگر گفته شود حیوان جزء لا ینفک بقا و آسایش بشر است افراق نیست. روی این اصل حیوانات مقام مهمی در زندگی اجتماعی و اقتصادی بشر دارند. اشخاصی که در ابتدائی ترین وضع تمدن بزندگی خود ادامه میدهند و ملت‌هایی که با تمدن ترین وضع زندگی میکنند نیازمند حیوانات هستند زیرا در تمام شبانه روز با مستقیماً با حیوانات سروکار داشته و با آن‌ها فرآورده‌های آن‌ها را به نیاز خود را تامین میکنند.

منبع عظیم پروتئین که ماده اصلی حیات سلول زنده شناخته شده و بشر را به سه حیات متمدن نوید میدهد از گوشت حیوانات و شیر آنها یا سایر فرآورده‌های آنها تامین میگردد.

علم دام پزشکی بازاً حفظ بهداشت و برانداختن ریشه بیماری‌های دامی و سد اوای آنها ضمن تکثیر انواع و اصلاح نژاد دامها و جلوگیری از ابتلا انسان به بیماری‌های مشترک و مهیا نمودن محصولات دامی سالم برای استفاده نوع بشر هم اکنون جای خود را در بین سایر علوم بنحوی شایسته ای باز کرده است.

اقتصاد کشاورزی زمانی موجب استقلال سیاسی و رفاه ملتهاست که با ایجاد عوامل بتوان حداکثر استفاده را از تولیدات دامی نمود. بدیهی است نیل به چنین هدفی مستلزم مبارزه با بیماریهای دامی و تربیت و تکثیر و اصلاح نژاد حیوانات با اصول صحیح علمی است.

کشور ایران با داشتن آب و هوای مساعد و مراتع طبیعی فراوان برای دامپروری بسیار مساعد است ولی بواسطه عدم اطلاع و ندانستن طرق دامپروری جدید و ازسوی دیگر بعلمت اینکه در اکثر نقاط دامپروری بهمان طریق قدیمی اجرا میشود چندان پیشرفتی در این مورد نگردیده است فقط در چند سال اخیر است که عده معدودی از دامداران و دامپروران بفکر توسعه این علم و استفاده از روشهای جدید افتاده اند و شروع به اصلاح نژاد و وارد کردن نژادهای خارجی گاو و گوسفند و طیور نمودند.

با وجود این هنوز در این رشته پیشرفت فنی حاصل نشده است جای بسی تاسف است که چنین کشور پهناوری با چنین مراتع فراوان و چنین موقعیت جغرافیائی مناسب هنوز در آن رکود را میگذراند و اندکی توجه با مرد دامپروری طبق تکنیک جدید میتواند ما را از لحاظ تامین گوشت و سایر فرآورده های حیوانی بی نیاز کند. موضوعی که مورد بحث ما میباشد و در ایران از لحاظ دامپروری

در درجه اول اهمیت قرار دارد اصلاح نژاد و پرورش گوسفند طبق روشهای —
 جدید صنعتی است زیرا در کشور ما چون مصرف گوشت خوک از لحاظ مذهبی
 منع شده است و گوشت گاو هم چندان مورد علاقه مردم نیست لذا بیشتر گوشت
 گوسفند مصرف میشود و از طرفی سهولت پرورش گوسفند نسبت به پرورش گاو و
 گوساله یکی از نکاتی است که نبایدستی از نظر دورد اشت . به همین جهت باید
 سعی گردد پرورش گوسفند در ایران هر چه بیشتر توسعه یابد و این مستلزم —
 شناخت بیشتر این حیوان مفید و باارزشی است .

از طرفی ارزش پاراکلینیکی این حیوان در تشخیص و کنترل بیماریها و تغییراتی
 که بیماریهای مختلف روی اعضاء داخلی واقع در محوطه بطنی ایجاد میکنند
 انگیزه اینجانب در تدوین این پایان نامه بوده است . بنابراین هر چه بیشتر
 این حیوان را بشناسیم و به ساختمان اعضاء داخلی آن پی ببریم بهتر میتوانیم
 گامی جدید در پیشبرد مقاصد مان برای نیل به هدفهای اصلاح نژاد و غنی
 کردن کشور از گوشت گوسفند و تشخیص و کنترل بیماریها برداریم . امید وارم این
 مختصر مورد استفاده دانشجویان گرامی و مورد قبول اساتید محترم واقع گردد .
 در خاتمه از استادان گرام که در تدوین این پایان نامه بمن عنایت داشتند
 همکاری و راهنمایی فرموده اند تشکر مینماید .

فصل اول

حدود حفره بطنی و کاربرد شناسی توصیفی دستگاه گوارش

محتوی در حفره بطنی

۱- حدود حفره بطنی :

+++++

جدارهای حفره بطنی شامل جدار قدامی - جدار خلفی - جدار فوقانی و جدار

تحتانی جانبی میباشد .

الف - جدار قدامی حفره بطنی را یافراگم تشکیل میدهد

ب - جدار خلفی حفره بطنی با حفره لگنی مستد میباشد .

ج - جدار فوقانی را عضلات سازوئی بزرگ و سازوئی کوچک و مازوئی

خاصه ای - مربع کمر و عرضی دنده ها تشکیل میدهند که بر روی ستون -

مهره های پیرت و کمر قرار گرفته اند و تا مهره های عجز امتداد مییابند .

د - جدار تحتانی جانبی

جدار تحتانی جانبی که از جدار تحتانی به جدار جانبی مستد میشود شامل

فشاء فانی ماهیچه مورب خارجی شکم - ماهیچه مورب داخلی شکم -

ماهیچه مستقیم شکم - ماهیچه عرضی شکم میباشد .

•
۲- پوششهای سروزی :

xxxxxxxxxxxx

فضای داخلی شکم از داخل توسط صفاق پوشیده شده است این لایه توسط

سج زیر سروزی به بافت زیرخود ملحق میشود .

صفاق قسمتی از احشاء شکمی را نیز میپوشاند در نوع نر صفاق يك فضای بسته

را تشکیل میدهد در حالیکه در ریش و سوراخ در قسمت لوله های تخصصی آن

وجود دارد .

لایه جداری صفاق در پوار شکم را میپوشاند در صورتیکه احشاء . توسط لایه

احشائی صفاق پوشیده میشوند .

تا شد گیهای مرتبط صفاق نامهای مختلفی از قبیل چادرینه (Omentum)

مزانشرها (Mesenteries) ولیگانها (Ligamenta) دارند

از این تا شد گیها علاوه بر اینکه عروق و اعصاب بد داخل احشاء میروند ممکن است

چربی بافته های لنفی را نیز در خود جای بدهند .

چادرینه (Omentum) باایی بلون

+++++

در گوسفند چادرینه از معدده به طرف دیگر احشاء رفته و به سه قسمت تقسیم میشود .

Lesser omentum

۱- چادرینه کوچک

که از انحناى کوچک شيردان و انحناى بزرگ هزارلا بطرف کبد ميرود .

Gastro splenic omentum

۲- چادرینه معدي طحاليس

که از انحناى بزرگ شکمه بطرف طحال ميرود .

Great omentum

۳- چادرینه بزرگ

که از شکمه - انحناى بزرگ شيردان و واژده به اولين خميدگى قولون و

سطح استشايى کبد ميرود . در چادرینه بزرگ فضائى تعبیه شده که بنام

Omental bursa يا فضای چادرینه اى نام دارد . اين فضای

کوچک بين لايه های سطحى و عمقى چادرینه قرار دارد . لايه سطحى در

طول شيار طولى طرف چپ شکمه چسبیده میباشد از اينجا باگذشتن از

کيسه بطنى بطرف انحناى بزرگ شيردان ميرود سپس بر روى قسمت اول -
شکمه

Tuber coxae در واژده ادمه يافته و به قولون رفته و تا سطح

در طرف راست پيش ميرود قسمت عمقى به شيار طولى طرف راست شکمه

چسبیده و توده رود های باریک را در ورهيزند و بطرف راست ميرود جایی

که توسط لايه سطحى پوشیده میشود . اين قسمت با چسبیدن به لايه

ميانى مزودودنوم Mesoduodenum به اتعام رسیده ولى بطرف جلو به اولين

خم قولون وسطی احشائی که چسبیده میباشد .

دولایه سطحی و عمقی در طول شماربشتی شکمه باهم ممتد بوده و نیز در دو

قسمت یعنی خم ایلپاک و از دهه وابتدای قولون بهم چسبیده اند .

هنگامی که شکم را باز میکنیم چادرینه بزرگ دیده میشود درحالیکه قسمتهای

اعظم احشاء را پوشانیده است تنها قسمتهای که دیده میشوند درطرف

راست عبارتند از قسمتی از شیردان و قسمتی از ته کیسه بطنی شکمه درطرف

چپ فقط چند حلقه از روده کوچک قابل رؤت است از احشاء داخلی شکمه

بیشترین فضای شکم را اشغال میکند .

قسمت اعظم شکمه توسط چادرینه پوشیده شده و تنها ناحیه کوچکی از آن در

سطح پشتی پوشیده نیست .

شکمه بیشتر درطرف چپ قرارگرفته ولی هنگامی که شکمه پراست ته کیسه

بطنی آن قسمت اعظم طرف راست را نیز اشغال میکند .

هنگامی که چادرینه بزرگ برداشته شود ته کیسه بطنی شکمه و شیردان تماما

آشکار میشوند .

۳- قسمت بطنی لوله گوارش وند در ضمیمه آن

+++++

الف - معده که به ترتیب شامل : شکمبه - نگاری - هزارلا و -

شیردان است .

بمعقیده سیسون Sisson يك معده رشد کرده شامل قسمت‌های زیر است.

شکمبه ۷۸٪ (۸/۸ لیتر) نگاری ۶٪ (۰/۷ لیتر) هزارلا ۳٪ (۰/۴

لیتر) و شیردان ۱۲/۵٪ (۱/۴ لیتر) بنابراین حجم کل معده در گوسفند

بطور متوسط ۱۱/۳ لیتر است .

شکمبه Rumen

+++++

این قسمت از معده قسمت اعظم طرف چپ فضای شکم را اشغال -

کرده است . و در ضمن از سطح میانی گذشته و کمی بطرف پائین و راست ادامه

میباید محور طولی آن از نقطه ای در مقابل هشتمین فضای بین دنده ای -

پانزدهمین دنده تا دهانه لگن امتداد دارد سطح جداری شکمبه در -

چپ و پشت حفره بطنی بوده و تقریباً محدب است و با دیافراگم و جداری طرف چپ

شکم و طحال در تماس میباشد . سطح احشایی شکمبه در طرف راست و نامنظم